
ФІЛОСОФІЯ

Сащук Г. М.

ПОЛІТИКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ КОНЦЕПЦІЙ ПОБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті з політико-культурологічної позиції проаналізовані базові концепції інформаційного суспільства і можливості його розвитку в Україні.

Ключові слова: інформація, інформатизація, інформаційне суспільство, інформаційна культура, інформаційна освіта, інформаційна безпека.

Сучасний етап розвитку цивілізації характеризується збільшеною потужністю інформаційних і комунікаційних технологій, що є глобальною інформаційною революцією, яка за своїм масштабом і наслідкам у багато разів перевершує промислову революцію XIX ст. і науково-технічну революцію середини XX ст. Під впливом процесів інформатизації, що відбуваються в суспільстві, зазнають змін усі сфери життєдіяльності. Для людини прийдешнього інформаційного суспільства єдність світу виявляється вже не ідеологічною абстракцією, а фактом повсякденного життя.

Дослідження актуалізоване назрілою потребою поглибленого вивчення проблеми інформаційного суспільства, про що йдеться, зокрема, в “Окінавській Хартії інформаційного суспільства”, яку підписали лідери країн “Великої вісімки” (2000 р., Окінава). В Україні це зумовлено Законом України “Про інформацію”, іншими законодавчими актами щодо використання і захисту інформації, низкою Указів Президента України щодо інформаційного суспільства. Ознака інформаційного суспільства – утвердження культу знань, усвідомлення того, що жодну суспільну проблему не можна успішно вирішити без використання інформації. Людина сьогодення немислима без постійної взаємодії з величезним потоком інформації, а отже, й без постійного поповнення багажу знань.

Інформаційне суспільство – це суспільство нового типу, що формується новою глобальною соціальною революцією (вибуховим розвитком і конвергенцією інформаційних та комунікаційних технологій), в якому соціальним і культурним аспектам надають не меншого значення, ніж матеріальним і економічним. Глобальне сприйняття світу означає кардинальну зміну стилю і способу життя. Соціальні конфлікти переміщуються з економічної сфери у сферу культури. З'являється новий вид власності – власність інформації. Контроль у сфері ухвалення рішень здійснює той, хто володіє інформацією. Саме боротьба за джерела інформації, технічне вдосконалення комп'ютерів визначають сценарії соціального і культурного розвитку. Формування молодого покоління відбувається сьогодні в умовах глобального процесу інформатизації світу. Разом з культурою економічних і соціальних відносин важливою складовою загальної освіти людини стає інформаційна культура.

Традиційно концепція інформаційного суспільства досягає *розвитку* найперше в розвинених країнах світу. Досліджують цю концепцію чимало науковців-соціологів, зокрема І. Масуда, І. Кішида (Японія); В. Дайзард, Дж. Пелтон, Дж. Мартін, Т. Беккер, Д. Мур (США); Г. Краух, Р. Брейтенштейн (Німеччина); М. Понятовські (Франція) та ін. Загальну проблематику інформаційного суспільства в Україні розробляють О. Будя, О. Дзьобань, С. Журба, В. Лях, О. Картунов, Я. Любивий, Є. Макаренко, В. Нечитайло, В. Пазенок, К. Райда, О. Соболев, В. Федорченко, Н. Фоменко, А. Чічановський та ін. Культурологічний підхід до вивчення проблем інформаційного суспільства репрезентований у роботах С. Антонової, А. Арнольдова, Н. Ващекіна, І. Горловий, Н. Дубракова, В. Корнієнка, Ю. Лотмана, І. Чегодаєва, М. Розумного та ін.

Однак, незважаючи на доволі значну кількість літератури стосовно цієї проблематики, спостерігається недостатня зосередженість уваги саме на культурологічному вивченні процесу інформатизації суспільства в цілому. Метою дослідження є політико-культурологічний аналіз основних концепцій та моделей побудови інформаційного суспільства.

Соціогуманітарні аспекти становлення інформаційного суспільства почали активно досліджувати в результаті усвідомлення того, що черговий якісний стрибок у розвитку технологій породив нову глобальну соціальну революцію, що не поступалася революціям минулого за своїми масштабами і впливом на людське співтовариство. У цьому контексті застосовують різноманітні підходи до розуміння інформаційного суспільства, а саме підходи Ф. Уебстера, А. Дафа,

Е. Тоффлера, П. Дракера, М. Кастельса, Д. Белла, Д. Рімена, Зб. Бжезинського, М. Масуди тощо.

Вказані підходи не обов'язково взаємовиключають один одного, хоча дослідники інформаційного суспільства відповідно до своїх уявлень виводять на перший план переважно те або інше визначення. При цьому основою більшості підходів стає переконання, що кількісні зміни у сфері інформації призводять до виникнення якісно нового типу соціального устрою.

Підхід до визначення інформаційного суспільства, що використовує критерій культури, найлегше визнати максимально повним і таким, що відповідає сучасним реаліям, проте культурні артефакти досить складно піддаються вимірюванням і формалізації. Визнання вибухового зростання культурних сенсів змушує багатьох науковців говорити про те, що людство увійшло до інформаційного суспільства. Дослідники рідко роблять спроби оцінити цей розвиток у кількісних характеристиках, а просто вказують, що знаків і інформації сьогодні значно більше, ніж у попередні епохи. Такий описовий характер мають концепції постмодерністських авторів, що досліджують інформаційне суспільство в рамках тексту і гіпертексту, симулякра і ризому, гіперреальності і пастишу, сенсу, знаку й інших категорій власне постмодерністського дискурсу.

Аналіз різноманітних підходів до визначення інформаційного суспільства демонструє, що вони або недостатньо розгорнені, або односторонні. Всі підходи дають надто проблематичні поняття щодо того, що, власне, складає сутність інформаційного суспільства й як його можна визначити. Жоден з підходів не може служити єдиною правильною методологічною базою для вивчення настільки складного комплексного феномену. Рішення цієї методологічної проблеми можливе тільки у випадку комплексного використання при визначенні й аналізі інформаційного суспільства елементів усіх згаданих вище підходів з обов'язковим урахуванням їхніх плюсів і мінусів.

Питання щодо структурних елементів інформаційного суспільства, їх взаємодії і взаємозв'язку є вельми дискусійними. На думку, наприклад, Е. Тоффлера, структуру суспільства визначають такі компоненти: 1) техносфера (енергетична підсистема, система виробництва, розподілу); 2) соціосфера (різні соціальні інститути); 3) біосфера; 4) сфера влади (формальні й неформальні інститути політики); 5) іносфера (системи інформації та соціальної комунікації); 6) психосфера (сфера міжособистісних стосунків).

Стратегічними ресурсами і головними чинниками розвитку цього суспільства є розумовий капітал, концентрація теоретичного

знання, обробка інформації, освіта, кваліфікація і перекваліфікація. Виникає нова інфраструктура – інформаційні мережі, банки, бази даних, масове виробництво інформації. Таким чином, найпершим важливим структурним елементом інформаційного суспільства слід вважати, власне, саму інформатизацію.

Іншим важливим структурним компонентом інформаційного суспільства слід вважати економіку. Однак в цьому випадку йдеться про формування економіки іншого характеру – економіки інформаційної. Це логічно випливає із самої сутності інформаційного суспільства й перерахованих вище характеристик інформації. Крім того, інформаційна економіка характеризується інноваційним типом розвитку і швидкою динамікою виробництва. Причина цього явища – зростаючі темпи появи інновацій, тобто факторів (процесів, технологій, принципів, продуктів), що оновлюють виробництво.

У структурі інформаційного суспільства значну роль, як і раніше, буде відігравати й сфера влади, насамперед тому, що становлення “інформаційної економіки” не можливе без суттєвої ролі державних інститутів, які здатні вирішити відповідний комплекс економічних завдань. Дрібному і середньому бізнесу це не під силу, а великим транснаціональним корпораціям часто не вигідно. Держава відіграє провідну роль у стимулюванні розвитку і використанні інформаційно-комунікаційних технологій у суспільних відносинах.

Як стверджують сьогодні деякі дослідники, одним із найважливіших елементів інформаційного суспільства є “електронний уряд”. Електронний уряд (e-government) – концепція здійснення державного управління, притаманна інформаційному суспільству. Ґрунтується на можливостях інформаційно-телекомунікаційних технологій та цінностях відкритого громадянського суспільства. Тож електронний уряд – це організація державного управління на основі електронних засобів обробки, передачі та розповсюдження інформації, надання послуг державних органів, всіх гілок влади всім категоріям громадян (пенсіонерам, робітникам, бізнесменам, державним службовцям тощо) електронними засобами, інформування тими ж засобами громадян про роботу державних органів.

Щодо оцінки розвитку інформаційного суспільства, то сьогодні існує більше двадцяти різних е-індексів, найбільш відомим з яких є такі:

- індекс цифрової спроможності, або цифрової перспективи (Digital Opportunity Index, DOI), розроблений ITU в межах WPIIS;
- індекс цифрового доступу (Digital Access Index, DAI), ITU;
- індекс мережної готовності (The World Economic Forum’s

Networked Readiness Index (NRI);

– індекс інформаційного суспільства (Information Society Index, ISI), компанія IDC.

Критерії, за якими визначається сутність інформаційного суспільства, можна умовно поділити на наступні групи: економічні критерії – передбачають облік зростання економічної цінності інформаційної діяльності; ехнологічні – нові технології є найсуттєвішою характеристикою нового устрою, ознакою виникнення інформаційного суспільства; просторовий – акцент робиться на інформаційних мережах, які пов'язують різні місця, а потім можуть мати сильний вплив на організацію часу та простору; критерій зайнятості населення – суспільство входить в інформаційну добу тоді, коли більшість зайнятих працює в інформаційній сфері; культурологічний – цей критерій ґрунтується на тому, що сучасна культура є більш інформативною, аніж будь-яка попередня [1, 81-82].

Зазначимо, що сьогодні державна політика в галузі побудови інформаційного суспільства відбувається переважно не в масштабі окремої країни, а на транс'європейському і глобальному рівнях.

Аналіз національних планів інформатизації дозволяє виокремити ключові чинники, що визначають відмінності між ними, і основні проблеми. До них належать такі: макроекономічна політика держави в контексті формування інформаційного суспільства; особливості ідеології його побудови; специфіка законодавства, що забезпечує (або гальмує) рух до інформаційного суспільства; характеристики національної культури і менталітету, що визначають розвиток інформаційного суспільства.

На базі цих чинників зазвичай прийнято розглядати дві моделі інформатизації: західну й азійську. Західною моделлю інформатизації називають шлях, яким ідуть індустріально розвинені країни. Проте в його рамках, використовуючи раніше визначені чинники, слід відокремити від американо-англійського шляху той шлях, яким іде континентальна Європа.

Щодо азійської моделі розвитку інформаційного суспільства, то ідеологічно модель успіху азійських країн базується на запереченні західних норм, на утвердженні власних ціннісних орієнтацій і прагненні розробити новий підхід до індустріалізації і соціального розвитку. У її основі – співпраця держави і ринку, спроба встановити зв'язок між культурними цінностями, властивими конфуціанству (робоча дисципліна, опертя на освіту, ошадливість, сімейні цінності, відданість, довіра і взаємодопомога на базі визнання авторитету), і соціальними трансформаціями.

Регулювання обміну інформацією наразі здійснює переважно держава і міждержавні організації. Воно має комплексний характер, поєднуючи законодавчі, організаційні та програмно-технічні заходи. У різних державах ухвалені закони, що забороняють інформацію образливого характеру, порнографію, екстремізм.

Азійська модель реформи характеризується тим, що реформа починається з упровадження конкуренції, залишаючи будь-яку приватизацію на потім, причому повної приватизації так і не відбувається (виняток становлять Гонконг і Філіппіни, що завжди знаходилися під сильним неазійським впливом). Однак на сьогодні немає універсального підходу або ж єдиної моделі формування інформаційного суспільства. У кожному регіоні та країні існують свої внутрішні особливості, які згодом і визначають специфіку цього процесу [1, 61-82].

Щодо характеристики теоретичних доробок найбільш відомих фахівців з теорії інформаційного суспільства та визначення їх значущості для практичної розбудови інформаційного суспільства, зупинимось на чотирьох найбільш відомих.

1) *теорія постіндустріалізму Д. Белла*. Вона увібрала частину основних положень концепції інформаційного суспільства Й. Масуди та концепції суспільства знань П. Дракера, стала передумовою і методологічною базою становлення і подальшого розвитку концепцій інформаційного суспільства та концепції суспільства знань. Основою концепції постіндустріального суспільства є оцінка нового соціуму: наголошуються перш за все на зниженні ролі матеріального виробництва і розвитку сектора послуг та інформації, інший характер людської діяльності, змінювані типи ресурсів, що залучають у виробництво, а також істотна модифікація традиційної соціальної структури.

Розділяючи історію людського суспільства на три стадії: аграрну, індустріальну й постіндустріальну, – Д. Белл прагнув окреслити контури постіндустріального суспільства, багато в чому відштовхуючись від характеристик індустріальної стадії. На думку Д. Белла, зміни, що відбуваються у середині ХХ століття в соціальній структурі, свідчать про те, що індустріальне суспільство еволюціонує до постіндустріального, яке й повинно стати визначальною соціальною формою суспільства ХХІ століття, насамперед у США, Японії, Радянському Союзі й Західній Європі.

Якщо узагальнити в цілому характерні риси, то можна виокремити наступні з них: заміна механічних і електричних засобів на електронні, перетворення інформації в цифрову. Усього Бел

вирізняє одинадцять важливих рис нового суспільства, п'ять із яких виявляються тісно пов'язаними з наукою.

Суттєвим є внесок Д. Белла й у розвиток політичної науки, насамперед завдяки проведеному ним аналізу процесів еволюції демократії в індустріальному та постіндустріальному суспільствах. Істотною характеристикою постіндустріального суспільства, як вважає Д. Белл, буде нова інтелектуальна технологія, яка вже виникла і використовується в прийнятті управлінських рішень. Д. Белл звертає особливу увагу на те, що в постіндустріальному суспільстві знання стають основою, а освіта – засобом досягнення влади, при цьому дослідники і вчені виходять на передній план, стаючи елітою суспільства [2].

2) *концепція інформаційного суспільства Й. Масуди*. Вважають, що він першим ввів у науковий обіг поняття “інформаційне суспільство”. Важливу теоретичну і практичну цінність становлять положення Й. Масуди щодо впливу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на розвиток і вдосконалення політичної системи інформаційного суспільства та на розширення прав і свобод його членів. Він зазначив, що у політичній системі інформаційного суспільства демократія, яка ґрунтується на участі громадян, буде загальноприйнятим способом здійснення політики, на відміну від непрямой демократії парламентарного типу.

Й. Масуда визначив досить ефективні шляхи формування і вдосконалення демократичного інформаційного суспільства. Основними з них є використання інформаційних технологій “для створення знання”; децентралізоване і відкрите для всіх людей використання інформаційних технологій, що “призведе до створення прогнозованого високорозвиненого суспільства”; використання даних не окремими групами осіб, які перебувають при владі (і роблять це для власних політичних цілей, що перетворює країну на поліцейську державу, а всіма громадянами та їх добровільними об'єднаннями з метою “розвинути свої здібності”.

Й. Масуда розглядав інформаційне суспільство переважно в економічному аспекті. Корисність інформації стала для японського дослідника головним критерієм і суспільного устрою, і інформації як такої. Зростання ролі інформаційних ресурсів, на його думку, призведе до повної об'єктивізації інформації: відділення її від суб'єкта інформації, від первинної форми, від комунікатора. Комп'ютер доводить процес об'єктивізації до остаточного відчуження інформації від людини, і на цій стадії, як вважає Й. Масуда, для виробництва інформації люди стають більше не потрібними. Таким чином, вже на

початку 1980-х років японський дослідник звернув увагу на особливу роль інформаційних мереж у розвитку сучасного суспільства.

Цінність і особливість праць Й. Масуди полягає у тому, що він сформулював сім принципів своєї концепції глобальної комп'ютопії як "глобального футуризованого суспільства". Більшість з цих семи принципів стосуються соціально-політичної сфери, наприклад: в інформаційному суспільстві існуватиме "свобода прийняття рішень і рівність можливостей"; інформаційне суспільство характеризуватиметься "розквітом різноманітних вільних спільнот"; у суспільстві буде забезпечено "синергетичну взаємозалежність"; в інформаційному суспільстві діятимуть "функціональні об'єднання, вільні від згори керуючої влади" [3].

3) *концепція інформаційного суспільства Е. Тоффлера.* Аналізуючи праці цього американського соціолога і футуролога, які є ключем до розуміння інформаційного суспільства як абсолютно нової стадії розвитку суспільства, слід звернути увагу на досить контрастну, але далекоглядну в цьому плані працю Е. Тоффлера "Третя хвиля" [4].

Людську цивілізацію Е. Тоффлер розглядає як послідовне накопчування хвиль перемін. Русійними силами історії не є ні сама по собі технологія, ні самі ідеї чи лише економіка. Характерним є те, що в цій книзі Е. Тоффлер зовсім не використовує термін "постіндустріальна" на позначення цивілізації Третьої Хвилі, термін "інформаційне суспільство" він згадує один чи два рази, виключно коли мова йде про інфосферу Третьої Хвилі. Країни, на котрі сьогодні накопчується Третя Хвиля перемін, автор завжди називає "високотехнологічними".

Якщо суспільства Першої Хвилі черпали енергію із сили м'язів людини і тварин, від сонця, вітру, води, вирубували ліси, тобто, усі джерела енергії були відновлюваними, то "енергосфера" Другої Хвилі спирається на невідновлювані викопні джерела енергії: вугілля, нафту, газ. Головні галузі ери Третьої Хвилі, що спричинятимуть значні зрушення в економічній потужності, в соціальному та політичному розкладі сил, – це чотири групи споріднених галузей: електроніка, комп'ютери, молекулярна біологія й генетика, комерційне використання космосу та океану. "Інформаційне суспільство" виникає через величезне зростання кількості інформації, якою ми обмінюємося одне з одним. Це відбувається тому, що чим різноманітнішими стають фрагменти нашої цивілізації, тим більший інформаційний обмін має відбуватися між її частинами, аби зберегти її цілість.

Е. Тоффлер логічно вважав, що нова цивілізація Третьої Хвилі не може функціонувати із застарілою політичною структурою Другої

Хвилі: якби пошук “найкращого” керівника не був ілюзією, то ми б вирішили проблему неефективності політичних урядів у рамках нинішньої політичної системи. Але навіть “найкращі” керівники сьогодні безпорадні, тому що інституції, в яких вони змушені працювати, застаріли. За Тоффлером, питання полягає в тому, чи став новий клас технічних спеціалістів, експертів та консультантів визначати життя постіндустріального суспільства. Воно залишається відкритим і сьогодні.

4) *концепція інформаційного суспільства М. Кастельса*. Він запропонував нову концепцію, назвавши її концепцією “мережевого суспільства”. Важливою особливістю цієї концепції стало те, що вона увібрала в себе майже всі найбільш значущі положення інших подібних концепцій, зокрема постіндустріального та інформаційного суспільства. Визнанню концепції “мережевого суспільства” сприяла і така її особливість, як здатність більш коректно і адекватно відображати дві фундаментальні риси сучасного суспільства. Перша – це наявність у мережевому суспільстві витончених, майже виключно цифрових технологій мережевих комунікацій та інформаційного менеджменту. Друга – це відтворення та інституціоналізація в середині і між кожним з тих суспільств мереж як основної, базової форми людської організації та відносин у соціальній, політичній та економічній сферах.

М. Кастельс пропонує провести аналітичне розмежування між поняттями “інформаційне суспільство” та “інформаційне суспільство”. Фактично, він використовує поняття “інформаційне суспільство” та “мережеве суспільство” як синоніми. Необхідність такого поділу він пояснює тим, що поняття “інформаційне суспільство” підкреслює роль інформації в суспільстві, але інформація (що розуміється як передача знань) мала важливе значення у всіх суспільствах, включаючи і середньовічну Європу. Термін же “інформаційне” вказує на атрибут специфічної форми соціальної організації, в якій завдяки новим технологічним умовам, що виникають у певний історичний період, генерування, обробка і передача інформації стали фундаментальними джерелами продуктивності і влади [5].

Проаналізовані особливості концепцій М. Кастельса сьогодні мають велике методологічне, науково-теоретичне та практичне значення, а його концепція є суттєвим внеском у розвиток політичної науки, насамперед з точки зору визначення політико-культурологічних детермінант формування моделі інформаційного суспільства в Україні.

На сьогодні визначальними соціально-культурними

детермінантами розвитку інформаційного суспільства в Україні повинні стати:

- інформатизація всієї системи загальної і спеціальної освіти, всіх форм підготовки та перепідготовки фахівців; підвищення ролі кваліфікації, професіоналізму і здібностей до творчості як найважливіших характеристик людського потенціалу;

- формування та розвиток індустрії інформаційних і комунікаційних послуг, орієнтованої на масового споживача;

- забезпечення сфери інформаційних послуг духовним змістом, що відповідає вітчизняним культурно-історичним традиціям, у тому числі організація потужного україномовного сектора в Інтернеті.

Вказані позиції, на наш погляд, одночасно слід вважати й найважливішими стратегічними напрямками розвитку інформаційного суспільства в Україні, які повинні бути орієнтовані на формування таких ціннісних та поведінкових стереотипів населення, які відповідають, з одного боку, культурно-історичним традиціям України, а з іншого – високим вимогам цивілізаційного розвитку в XXI столітті.

Рух обраним шляху дозволить створити нові види діяльності, сформувати нові типи соціальних відносин, посилити інтелектуальний, творчий потенціал громадян, залучити їх до світових культурних цінностей. Це особливо важливо для перемоги ідеалів духовності і моральності в інформаційному просторі сучасної культури.

Політичними та соціально-культурними детермінантами повинні стати [1, 293-294]:

- формування та розвиток єдиного інформаційно-культурного простору – необхідної умови політичного і духовного об'єднання України – і входження країни в світове інформаційне співтовариство як рівноправного партнера, розширення міжнародного наукового і культурного співробітництва;

- вдосконалення та розвиток системи інформаційного законодавства і механізмів його реалізації;

- вдосконалення та розвиток системи розповсюдження масової інформації та формування в країні суспільно-політичного клімату, сприятливого для переходу до інформаційного суспільства;

- вдосконалення та розвиток системи забезпечення особистої і громадської безпеки в інформаційній сфері, запобігання загрозам використання нових інформаційних технологій як зброї, засобу інформаційного тероризму та інформаційного криміналу;

- зміцнення і розвиток економічного потенціалу процесів формування інформаційного суспільства (державна підтримка вітчизняних виробників засобів інформатизації, інформаційних

продуктів і послуг; комплекс заходів з економічного регулювання ринку Інформаційним технологій, продуктів і послуг, у тому числі у сфері податкової, митної та кредитно-фінансової політики);

– формування розвинутих інформаційних потреб та інформаційної культури населення і стимулювання платоспроможного попиту на інформаційні продукти та послуги;

– державна підтримка виробників і споживачів інформаційних технологій, продуктів і послуг для соціально значущих програм (сфер праці і зайнятості, охорони здоров'я, соціального забезпечення, вищої та середньої освіти, дошкільного навчання, міграції населення, культури, побуту і дозвілля тощо);

– державна підтримка систем масової підготовки і перепідготовки кадрів для роботи в інформаційних і комунікаційних системах нового покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сацук Г. М. Політична культура інформаційного суспільства : [монографія]. – К. : ТОВ “Вадекс”, 2011. – 328 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: Опыт социального прогнозирования : пер. с англ. / под ред. В. Л. Иноземцева. – Изд. 2-ое, испр. и доп. – М. : Academia, 2004. – 788 с.
3. Masuda Y. Computopia. – Tokyo : Diamond, 1966; Masuda Y. The Information Society as Post-Industrial Society. – Washington, D.C. : Pub. World Future Society, 1981. – XIV, 171 p.
4. Тоффлер А. Футурошок / пер. с англ. – СПб. : Лань, 1997. – 464 с.
Тоффлер Е. Третья хвиля / пер. з англійської Андрія Євси ; за редакцією Віктора Шовкуна. – К. : Всесвіт, 2000. – 480 с.
5. Капельс М. Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура. – М. : ГУ-ВЦЭ, 2000. – 608 с.

Сацук А. Н. Политико-культурологический анализ основных концепций построения информационного общества.

В статье с политико-культурологической позиции проанализированы базовые концепции информационного общества и возможности его развития в Украине.

Ключевые слова: информация, информатизация, информационное общество, информационная культура, информационное образование, информационная безопасность.

Saschuk A. M. Political-cultural analysis of the basic concepts of information society.

Basic concepts of the information society and the possibility of its development in Ukraine are analyzed on political-cultural positions.

Keywords: information, information, information society, information culture, education information, information security.

Гончаров В. І.

ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ І СОЛІДАРНІСТЬ ЯК ГОЛОВНІ РИСИ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

У статті людиноцентризм і солідарність розглянуто як цінності, формування яких є актуальним і для України, і для європейського простору освіти.

Ключові слова: людина, освіта, культура, людиноцентризм, солідарність, екологія.

В умовах сучасних процесів модернізації національної освітньо-виховної системи відбувається актуалізація ідеї людиноцентризму як провідної детермінанти гуманізації освітнього простору України. Це має сприяти соціальному прогресу суспільства, його переходу від локально-стабільного до інтегрального рівня на основі трансформації освіти в напрямку формування у молоді нових системних знань, духовних вимірів та ціннісних мотивів. Завдання національної системи освіти та виховання на сучасному етапі розвитку суспільства полягають у необхідності охарактеризувати буття людини в її особистісній унікальності шляхом актуалізації педагогічного впливу на неї з метою максимального розвитку її творчих можливостей [9, 24].

Мета статті – розкрити провідні цінності формування сучасного вчителя.

І. Аносов звертає увагу на ту обставину, що аксіологічна інтерпретація природи людини тільки в соціальній або особистісній царині не сприяє подоланню багатьох проблем сьогодення, насамперед глобальних, які можуть призвести цивілізацію до катастрофи. Таке однобічне розуміння гуманізму не містить коєволюційної природної домінанти, пріоритету загальнолюдських цінностей відносно інших інтересів. Саме тому проблема можливостей гуманізму в розв'язанні глобальних проблем сучасності й надалі поставатиме як нерозв'язувана, а гуманізм як принцип ставитиметься під сумнів щодо